

Verksamhetsrapport Klarälvens vattenråd 2024

Klarälvens vattenråd har under året arbetat främst med Ranåns avrinningsområde, avslutat projektet "Undersökningar i Halgån samt lokal åtgärdsplan för Kölan", startat upp ett omfattande letande av invasiva Bäckkröding och andra arter genom e_DNA-teknik och gjort mindre arbeten i ytterligare några av våra 18 projekt.

Projekt 5 Halgån–
LOVA-projekt 2023-
2024 slutfört:
Sammanställt förslag
på biotopåtgärder i
Halgån samt skrivit
klart Lokal
Åtgärdsplan Kölan –
Halgåns största
biflöde. Hagfors,
Torsby samt Malung-
Sälen berörs.

Foto på lång
kilstensmur i övre
Halgån

Projekt 6 Ranån. LOVA-projekt startad 2024, pågår till 2026 med syfte att ta fram en lokal åtgärdsplan över hela avrinningsområdet.

Flera kommuner berörs Munkfors (projektledning) Sunne samt Hagfors.

Foto på märklig vägtrumma – Mansåns passage vid Annefors ner till Ransjön –

Projekt 13
E_DNA tester
i Klarälvens
myrning för
att testa alla
fiskarter

Studiebesök Gammelkroppa fiskodling – öppet möte 7 dec

Viktiga händelser

Vattenrådets arbete har bedrivits efter den mål- och verksamhetsplan med tillhörande budget som stämman antagit. Vi har tillsammans med andra aktörer under året framför allt arbetat i Ransåns och Halgåns delavrinningsområden- två LOVA-projekt. Vi ordnade ett öppet välbesökt seminarium om E_DNA i vatten i Karlstad, vattendragsvandring i Rangsystemet med start vid provfisket Ransjön samt ett studiebesök i Gammelkroppa Laxodling.

Viktigt har varit att diskussion om framtida organisationsform nu äntligen har gjort en omstart. Kommunerna, Klarälvens vattenråd, Klarälvens vattenvårdsförbund samt Värmlands kalkningsförbund har träffats, en styrgrupp har utsetts med målsättning att någon form av samgående ska ha skett inom tre år.

Fem styrelsemöten har hållits under året. Stämman hölls i Torsby, som vanligt tillsammans med Klarälvens vattenvårdsförbund. En längre busstur genomfördes på eftermiddagen längs Klarälven för att se de biotopåtgärder som genomförs.

Foto nedan på samling vid Strängsforsen stämmodagen i maj 2024.

Medlemmar

Klarälvens Vattenråd har 88 medlemmar och 6 observatörer. Kommunerna längs älven, Hammarö, Karlstad, Forshaga, Munkfors, Hagfors, Torsby är representerade i styrelsen. Kommunerna Kil, Filipstad och Sunne har vatten i vårt avrinningsområde och är medlemmar, men har avstått från representation i styrelsen. Värmlands länsstyrelse, Karlstads universitet, Värmlands läns kalkningsförbund och Skogsstyrelsen har en aktiv observatör i styrelsen.

Alla fiskevårds(områdes)föreningar (49 st.) som har vatten i avrinningsområdet är medlemmar, varav sex är representerade i styrelsen (en styrelsemedlem kan representera flera FVOF). Alla företag som ingår i Klarälvens recipientkontroll är även medlemmar i vattenrådet. Markägarekonstellationer som Mellanskog, LRF, Fiskevattenägarna och Stora Enso – de två sista är representerade i styrelsen - samt flera konsultföretag med vattenarbete är medlemmar. Två företag med kraftverk i systemet är medlemmar: Fortum Sverige (representerad i styrelsen) och Bergfors kraft (oklart om medlem 2024). Slutligen är flera bygdeföreningar och 10 enskilda personer med i vår förening.

Avstämning av måluppfyllelse enl. programförklaringen

Stämman 2024 beslutade att fortsatt följa den programförklaring för vårt arbete som antogs 2022 för perioden 2022–2026. Programförklaringen ger vägledning till övergripande inriktningar på vårt arbete, uppdelat i 6 inriktningar med övergripande målsättningar.

Mål 1: Klarälvens vattenråd ska ta aktiv del i små och stora projekt som utvecklar de unika arterna Klarälvslox och Klarälvsöring. Detta gynnar även fisketurism och annan besöksnäring kopplat till vatten i vårt vattenområde, vilket är en viktig grund för hållbar tillväxt i Klarälvens kommuner.

Uppfyllelse: Efterföljare till 2023 års Projektet 14-mynningar med biotopvård har bäring på att skapa lek och uppväxtområden för Klarälvsfisken.

Mål 2: Vattenrådet ska i första hand arbeta efter den prioritering av åtgärder som beslutats av stämman. Projekten har i huvudsak tre olika inriktningar:

- Delta aktivt i samrådsprocesserna **genom att ta fram faktaunderlag** i de biflöden till Klarälven som kommer att vara föremål för nationell omprövning av vattenkraft. *Uppfyllelse: Undersökningar i Halgåns huvudfåra klart 2024, redovisas feb 2025.*
- **Arbeta fram lokala åtgärdsplaner** för de vatten som inte är föremål för omprövning *Uppfyllelse: Lokal åtgärdsplan för Kölan- oreglerat biflöde till Halgån klart 2024.*
- Delta aktivt i arbetet för att **genomföra de lokala åtgärdsplaner** som VR tagit fram. *Uppfyllelse 2024: Biotopvård i 6 mynningar i övre Klarälven: Husbäcken Höljes, Öran Kärrbackstrand, Kvarnbäcken Hole, Stöen. Götån samt Acksjöälven. Åtgärdsplanen för Värmullen håller så sakteliga på att genomföras. Åtgärdsplanerna för Fämtan och Likan kommer till förhoppningsvis till användning i det stora Rich Water LIFE-projekt som nu startat.*

Mål 3: Vattenrådet ska bistå länsstyrelsen i deras arbete med god förvaltning genom att skapa samverkansarenor bestående av kommunala tjänstemän, företag, enskilda och fiskevårdsföreningar.

Uppfyllelse: 2024 ligger vi i hyfsad fas med länsstyrelsens planering, VR undersökningar i Tåsan och Halgån sker innan NAP-omprövning och vi stöttar t.ex. Lifeprojektet om restaurering Likan och Fämtan. Dock sker detta mer som ett informationsutbyte än med en dialog.

Mål 4: Styrelsen ska finna arbetsformer som långsiktigt utvecklar verksamheten. Det kan vara att koordinera arbetet över kommungränser, samverka med kommunalförbunden Värmlands kalkningsförbund och Klarälvens vattenvårdsförbund, samt bistå de lokala fiskevårdsområdesföreningarna och andra lokala aktörer för att driva prioriterade projekt.

Uppfyllelse: Samverkan sker idag genom aktiva representanter i de fem kommuner som har representant i styrelsen.

Mål 5: För att ett långsiktigt arbete ska kunna ske önskar vi att en samordnartjänst inrättas. Det förutsätter en ekonomi som grundas på över åren förutsägbara intäkter. Samordnartjänsten ska vara en resurs till vattenrådet och arbeta över hela avrinningsområdet. Tjänsten ska finansieras av de ingående kommunerna, ev med bidrag från staten. Vattenrådet är öppen även för andra lösningar, t.ex. organisatorisk samverkan med andra vattenråd.

Uppfyllelse: Medlemsavgifter tas nu ut från våra kommuner motsvarar ungefär en 10 % tjänst. Vi har under året tagit ett bra steg framåt vad gäller långsiktig utveckling av organisationen. Vi haft gemensamma möten med Klarälvens vattenvårdsförbund, och utsett en styrgrupp med en målsättning att inom tre år samarbetar vi fullt ut organisatoriskt.

Mål 6: Styrelsen ska arbeta för att Vattenrådets arbete i hela Värmland utvecklas tillsammans.

Uppfyllelse: Samordnarna i Värmlands vattenråd har regelbundna möten för att dryfta gemensamma problem, vilket vi deltar i.

Våra principer vid val av projekt

Följande prioriteringar gäller för vårt arbete t.o.m. 2026:

- Projekt som syftar till att gynna Klarälvslox och öring prioriteras. Här ingår biotopförbättringar i biflöden till Klarälven uppströms Edsforsen med potential för laxlek.
- Projekt där vattenrådet kan göra skillnad genom att skapa samverkan och konsensus mellan olika intressen/organisationer/över gränser har prioritet.
- Projekt ska väljas ut som har intresse för en bred grupp av våra medlemmar.
- Vatten med viktiga målarter utöver Klarälvslox och öring prioriteras med åtgärder för att gynna dessa arter, t.ex. flodpärlmussla, storröding, flodkräfta och en stark lokal öringstam.
- Projekt i Klarälvens biflöden som blir föremål för omprövning (mindre NAP-älvar) ska prioriteras för utredningar med syfte att underlätta samrådsprocessen.
- Projekt som syftar till att ta fram Lokala åtgärdsplaner i övriga biflöden med målsättningen att skapa passerbarhet förbi hinder, återställa efter flottningen och få ett naturligt vattenflöde.
- Vattenrådet vill samverka med Skogsstyrelsen och markägare i projekt som syftar till återvätning av landskapet där en positiv påverkan på vattnets näringsstatus och hydrologisk regim kan ske.

Arbetsuppgifter under perioden 2022–2026 kopplade till Mål 2

1. Information: Vi har ett visst Informationsansvar för de projekt som vi avslutat, men fortsatt är aktivt drivande i för att få tillstånd genomförande. *Information läggs löpande ut på hemsidan www.klaralvensvattenrad.se.*
2. Under perioden fram till 2026 ska vattenrådet arbeta i de vatten som stämman prioriterat. Under 2024 har vi -mer eller mindre -arbetat inom 12 av de 18 utpekade projekten. Mest arbete har skett i LOVA-projekten Halgån samt Rannån. Vi har ännu inte fått respons på vår ansökan om bidrag till lokal åtgärdsplan Görsjöbäcken som lämnades in i maj 2023.

• **Projekt 1 Acksjön**

Vattenrådet ska fortsätta ha ett informationsansvar under en tid framgent efter genomförandet av den åtgärdsplan vi tidigare upprättat. Vår åtgärdsplan genomfördes 2016–2018 och systemet har nu god ekologisk status.

Uppföljning: *Vi har inte haft något möte med allmänheten 2024. Förbättringar för laxlek har gjorts i mynningsområdet. VR behjälplig. Foto 9 aug ilägg död ved.*

• **Projekt 2 Värmullen (Hagfors)**

Framtagande av lokal åtgärdsplan för Värmullen var klar 2019. Genomförandet pågår, nu av Hagfors kommun och Uddeholms AB, stålbolaget.

Uppföljning: *Dagvattenundersökning med fokus på metaller klar 2024. Vi deltar nu i uppföljningsmöten med kommunen och stålbolaget.*

- **Projekt 3 Upplunden med tillflöden Klamma älv och Ögsjöälven (Hagfors)**

Vi har fastnat vid den sista etappen i genomförandet av åtgärdsplanen. Ännu har systemet otillfredställande status p.g.a. bedömning för fisk. 2022 genomförde vi elfiske efter öring i tillförande mindre biflöden, vilket länsstyrelsen krävde för godkännande av utsättning. Ingen fångst. Flodkraftbeståndet utvecklas fint och undersöks varje år. Foto på utsättning 2017.

Uppföljning: Fas 3 (sista fasen) är utplantering av ögonpunktad klarälsöring, vilket skulle ske i två omgångar, den sista under FVF regi, planerat 2024, men material har inte kunnat införskaffats.

- **Projekt 4 Tångån-Blysjön (Forshaga-Karlstad)**

Vattenrådet tog fram en åtgärdsplan som beslutades i maj 2017 på ett välbesökt öppet möte i Östra Deje. Genomförande var tänkt ske i ett LOVA projekt 2018-höst 2022. Huvudman för projektet var Kalkningsförbundet, men det är vi som drev det Trots förlängning av projektet fram till nov 2022 kunde inte planerna på våtmarkerna realiseras.

Uppföljning. inget har hänt under 2024. Nystart planeras ske genom "LOVA samordnartjänst övergödning" vilket vi lämnat in ansökan om nov 2024.s

- **Projekt 5 Halgån (Hagfors, Torsby, Malung)**

Ett LOVA-projekt 2023–2024 omfattar undersökningar i huvudfåran och Halgåns fyra större biflöden med förslag på biotopåtgärder. En lokal åtgärdsplan för biflödet Kölan som inte blir föremål för NAP-prövning har som syfte att uppnå god ekologisk status i närtid

Uppföljning: Projektet har genomförts i stort sett enligt plan. Syre- och vattenanalyser har tagits från de fem sjöarna – som alla är uppdämda. Alla dessa data är inrapporterade till det nationella miljöregistret. Kem resultat från kalkuppföljningen har sammanställts Biotopkartering har gjorts över Kölan, Sjöbäcken och Åssjöälven. Elfisken har gett dåligt resultat utöver i Sjöbäcken som hyser mkt öring. 39 lokaler har e_DNA testas för öring och bäckkröding. Dammar och andra vandringhinder har inventerats och utretts. Historiska data som kulturmiljöer har sammanställts.

Åtgärdsplan för Kölan, Halgåns största biflöde har tagits fram i dialog med berörda. Förslag på biotopvård i Halgån med biflöden har sammanställts. Sammantaget 10 olika PM finns för respektive delområde, alla är tillgängliga på vår hemsida. Projektet redovisas 28 feb 2025 till Länsstyrelsen.

Foto på e_DNA test i bäck.

- **Projekt 6 Musåsystemet (Hagfors)**

En lokal åtgärdsplan togs fram 2019. Genomförandet pågår: Stora Enso har åtgärdat de felaktigt lagda trummorna vid Virtjärnarna och nedströms Hemsjön. Elfiske har skett hösten 2021 för att få koll på öringen före biotopvården som gjordes manuellt i augusti 2022 utöver att Stora Enso bidrog med maskinkostnad vid utlägget av lekgruset. Fortum har ansökt om utrivning av tre dammar, Kvarnsjön, Ämten samt Mussjön hösten 2024.

Uppföljning: Vi har inte varit delaktiga i samrådet gällande dammutrivningarna men bistått kommunen med faktaunderlag.

➤ **Projekt 7 Mansån-Ranån (Sunne-Munkfors)**

LOVA-bidrag för att ta fram en lokal åtgärdsplan för hela avr under 2024–2026 har beviljats. Munkfors kommun bidrar med projektledare. Stort engagemang av de två FVOf. *Uppföljning; Undersökningar av sjökemi i Ransjön samt i de två mindre sjöarna Hemsjön och Översjön. Ett standardfiske i Ransjön, e_DNA prover och inventering biflöde har skett. Vi har haft två styrgruppsmöten och ett öppet möte då vi åkte längs älven från Ransbergs herrgård nästan ända upp till källan. Nästa år sker biotopkartering, elfisken och framtagande av förslag på åtgärder.*

Foto från syremätning i djupa Översjön

➤ **Projekt 8 Fämtan (Torsby, Malung),**

VR tog fram en lokal åtgärdsplan över Fämtansystemet, klar 2021. Förhoppningsvis kommer biotopåtgärderna att genomföras av länsstyrelsen i Rich-Water-LIFE-projektet. En kulturinventering av experter på Värmlands museum har skett 2023 på vårt initiativ

Uppföljning. Kulturinventeringen samt planer på restaurering ska redovisas i feb 2025 öppet möte.

➤ **Projekt 9 Svartån.** Delar av Svartåns nedre lopp är naturreservat. Länsstyrelsen har gjort ett förslag på biotopvård som förhoppningsvis realiserar. Uppströms finns fyra dammar, ingen har idag någon kraftnytta. VR stöder det LOVA-projekt som Sportfiskarna ansökt om i detta område. *Uppföljning: VR har 2024 lämnat svar på handlingar rörande biotopvård nedströms Bosjön, där vi påpekade att det är viktigt med fiskpassagen genom Forshyttedammen.*

➤ **Projekt 10 Tjärnsälvens vattensystem (Hagfors-Karlstad-Forshaga)**

Målsättning är att ta fram en lokal åtgärdsplan över Tjärnsälvens avrinningsområde, som är ett stort system med både kraftverk och höga naturvärden. Systemet har under 2019 inventerats, Då våra kommunrepresentanter inte har haft tid har projektet fått skutas på framtiden.

Uppföljning: Undersökningar är tidsplanerat till år 2025 vilket vi nog inte kommer mäka med.

➤ **Projekt 11 Likan (Torsby kommun)**

En lokal åtgärdsplan är framtagen med bl.a. biotopvård genom Liksjödammen och önskemål om kulturinventering av flottledsminnen, vilket har skett våren 2023. Förhoppningsvis kommer biotopåtgärderna att genomföras av länsstyrelsen i LIFE-projektet för Natura 2000-älvarna. En kulturinventering *Uppföljning: VR har kommit med input till länsstyrelsens LIFE-projekt ang. flottledsdammarna, i övrigt inget arbete under 2024*

➤ **Projekt 12 Hyn (Kil, Karlstad och Forshaga kommuner)**

På en boendes initiativ – oro för algblomning - och med påhejning av de tre inblandade kommunerna fick vi LOVA-bidrag för att göra undersökningar i sjösystemet 2021–2022. De grunda Hyn-sjöarna är stadda i igenväxning, har varit/är fina fågelsjöar. Vi har låtit undersöka plankton, bottenfauna och påväxt samt själva tagit analyser i tillförande bäckar och i sjöarna. En fiskinventering kunde genomföras i regi av FVOf. *Uppföljning: De boende vill att projektet fortsätter in i en åtgärdsfas. För detta behövs en åtgärdssamordnare, VR har 2024 ansökt om LOVA-medel till detta.*

➤ **Projekt 13 Tåsan (Torsby kommun)**

2022 har ett LOVA-projekt genomförts som har ökat kunskapsläget i Tåsans huvudfåra inför omprövningen av vattenkraften. En Lokal åtgärdsplan för Havåsystemet – ett oreglerat biflöde till Tåsan - togs fram. Vi har tagit fram ett arbetssätt där vattenrådet och kraftinnehavaren kan samverka kring undersökningar Tåsans huvudfåra utan att föregripa den omprövning som

kommer att ske. VR var huvudman för genomförandet biotopvård i mynningen vilket utfördes i samband med biotopvård i Klarälvens övre lopp av länsstyrelsen. **Uppföljning:** Vi flaggar för biotopvård i Havån vilket främst omfattar att skapa fria vandringsvägar. VR kan framgent vara behjälplig vid en del av genomförandet.

➤ **Projekt 14 Mynningar av mindre vattendrag (Torsby och Hagfors kommuner)**

2022 erhöles ett LOVA-bidrag för detta projekt som delvis initierades av länsstyrelsen. 14 mindre vattendrag har inventerats. Av dessa bedöms 10 vara intressanta för biotopvård i mynningsområdet. Biotopvård i sju mynningar har fått godkännande av länsstyrelsen. VR har fungerat som ombud för fiskevårdsområdesföreningarna.

Uppföljning: Manuellt arbete har skett i Acksjöälven, Letten och Stöen. Maskinarbete i Götån Husbäcken Höljes, Örån Kärrbackstrand samt Kvarnbäcken Hole är klara, kvarstår i Letten. Allt i sportfiskarnas regi. VR har bidragit ekonomiskt. VR kommer att fortsatt arbeta för att handlingar ska bli klara för Vingån här är det många markägare och alla har vi inte fått svar från.

Projekt 15 Görsjöbäcken (Hagfors kommun)

Görsjöbäcken är ett tätortsnära vattendrag, tidigare med en fin öringstam inkl. flodpärlmussla. Bäckens rinner genom Naturreservatet Mana och kverteras sedan under ett industriområde. Projektet syftar till att sammanställa en åtgärdsplan för bäcken. Sommaren 2023 rev Fortum två dammar i källsjöarna. En damm är kvar – sjukhusdammen (Hagfors kommuns ansvar) VR har bekostat elfiske nedströms sjukhusdammen hösten 2023, gott resultat.

Uppföljning: I april 2023 sökte vi ett tvåårigt LOVA-bidrag med start 2024 ännu ingen respons.

➤ **Projekt 16 Biologisk mångfald och Hagälven (Hagfors kommun)**

Hagälven finns med i vår långsiktplan. Älven med dess utterförekomst är aktuellt i projektet "Biologisk mångfald i Hagfors stad" med bl.a. önskan om en utterpassage vid Hagälvens trummor under Dalavägen. E_DNA för att leta invasiva arter. Projektet bygger på samarbete mellan Hagfors kommun, Uddeholms AB samt vattenrådet i de akvatiska delarna. **Uppföljning:** Stygruppen har sammanträtt, ännu har det mest handlat om tätortsnära terrestra miljöer.

➤ **Projekt 17 Fiskarter i Klarälvens mynningsområde (Hammarö och Karlstads kommuner)**

En undersökning av alla fiskarter som man kan finna i Klarälven med e_DNA teknik startade 2024 **Uppföljning** Sju vattenprover insamlades i Klarälvens olika fåror i mynningsområdet. Ännu inget resultat.

➤ **Projekt 18 Höljan Hynnan Harr (Torsby kommun)**

Höljans avr rinner upp i Norge, innefattar bl.a. Hynnan och flera andra vattenförekomster. Älven mynnar i Klarälvens torrfåra nedströms Höljes kraftverk. FVOF har uttryckt oro för harrförekomsten, och projektet syftar till att undersöka harren I nov 2022 sökte vi ett tvåårigt LOVA-bidrag med start 2023, vilket länsstyrelsen avslag. Oklart i dagsläget om/hur projektet ska omformas för att bli accepterat som LOVA. **Uppföljning** Vattenprover vid Höljans utlopp i Klarälven för att undersöka om harren går upp där. Ännu inget resultat.

3. Klarälvens vattenråd ska initiera och driva på de mindre åtgärder på en lista som har tillsänts varje kommun. *Många av våra projekt är initierade av kommunerna.*
4. Vattenrådet ska vara delaktig vid ändring av kalkningsplanerna. *Ännu finns ingen bra arbetsrutin för detta, även om kontakter har hållits. En översyn håller på att ske av länsstyrelsen, vilket vi i slutet av året inbjöds till. Arbetet planeras ske i början av 2025.*

Ekonomisk redovisning

Våra stora projekt genomförts med LOVA-bidrag. Bidragen kommer inte in i takt med kostnaderna vilket oftast innebär att projekten går plus första året – medför ”förutbetalt bidrag” och minus sista året då kassabrist kan behövas täckas upp då slutbidraget kommer in året efter slutfört projekt.

2024 har väldigt mycket e_DNA prov tagits som ligger hos Naturhistoriska riksmuseet för analys, vilket tar lång tid. Då kostnaden för detta inte är helt känt så bokförs detta inte som upplupna kostnader, utan beräknas kunna finansieras av ”förutbetalda intäkterna” som budgeterats för biologisk mångfald. Dessa kommer i huvudsak från kommunernas avgifter, men 2024 även från extra bidrag från vattenmyndigheten.

Fördelning av de ”förutbetalda intäkterna” 2024 att nyttjas 2025:

Projekt 6 Rannån som pågår fram till 2026, årets rest av LOVA-bidrag	23 059 kr
Projekt Biologisk mångfald, DNA-analyser (Hela området)	88 005 kr

Redovisning 2024	Utfall 1 dec 2024
Intäkter	
Bidrag till E_DNA mm från vattenmyndigheten	71 846 kr
Periodiserade intäkter till biologisk mångfald, e_DNA rest från 2023	58 000 kr
Förutbetald intäkt biologisk mångfald	-88 005 kr
Periodiserat 14 mynningar, rest från 2023	80 000 kr
Periodiserat Halgån , rest från 2023	104 110 kr
LOVA-Bidrag till Ranån	155 000 kr
Förutbetald intäkt Ranån periodiseras över till 2025	-23 079 kr
Medlemsavgifter kommunerna	90 000 kr
Summa intäkter	447 873 kr
Kostnader på faktura	
Administrativa kostnader, data, bank, färgpatroner	6 564 kr
Information; utställning, publika möten, bussresa N Värmland	18 270 kr
Utgifter i samband med styrelsemöten	3 130 kr
Projekt 5 Halgån LOVA-projekt 2023–2024	205 259 kr
Projekt 7 Ranån LOVA projekt 2024–2026	131 922 kr
Projekt 14 Mindre vattendrag mynningar i Klarälven, biotopvård	80 000 kr
Resterande projekt, mindre summor	1 791 kr
Summa utgifter	446 936 kr
Årets resultat	937 kr
IB	3 004 kr
UB	3 941 kr

Prel. text: Verksamhetsberättelsen är godkänd av Styrelsen 2025-02-10 samt av Revisorerna.